

Sygn. akt IV CZ 77/14

POSTANOWIENIE

Dnia 15 stycznia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosława Wysocka (przewodniczący)

SSN Anna Kozłowska (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie ze skargi powódki

o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem

Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 5 lipca 2013 r., sygn. akt I ACa .../12

w sprawie z powództwa H. .przeciwko Skarbowi Państwa - Sądowi Rejonowemu w

G. i Sądowi Okręgowemu w G.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 15 stycznia 2015 r.,

zażalenia powódki

na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 26 listopada 2013 r.,

1. oddała zażalenie,

**2. przyznaje radcy prawnemu B. J. od Skarbu Państwa -
Sądu Apelacyjnego kwotę 5 400 (pięć tysięcy czterysta) zł
podwyższoną o stawkę podatku od towarów i usług tytułem
kosztów pomocy prawnej udzielonej powódce w postępowaniu
zażaleniowym przed Sądem Najwyższym.**

UZASADNIENIE

Powódka H. J. wniosła o wznowienie postępowania w sprawie z jej powództwa przeciwko Skarbowi Państwa - Sądowi Rejonowemu w G. i Sądowi Okręgowemu w G. zapłatę, zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego 5 lipca 2013 r. Zarzuciła, że postępowanie było dotknięte nieważnością, ponieważ nie była prawidłowo reprezentowana, przez co pozbawiona została możliwości obrony swych praw. Wskazała, że co prawda Sąd ustanowił dla niej pełnomocnika z urzędu, jednakże nie miał on możliwości zapoznania się ze sprawą, z uwagi na zbyt krótki okres czasu między jego ustanowieniem a posiedzeniem Sądu. Ponadto, w toku posiedzenia pełnomocnik wnosił o odroczenie rozprawy, aby mógł należycie przygotować się do reprezentowania skarżącej, jednakże Sąd nie uwzględnił tych wniosków. Skarżąca wskazała także, że jest osobą niepełnosprawną - niedosłyszającą, tymczasem w toku posiedzenia była dyskryminowana i pomijana, co naruszało jej prawa jako osoby niepełnosprawnej. Sąd nadto cofnął ustanowienie jej pełnomocnika, co ocenić należy jako niedopuszczalne w stosunku do osoby niedosłyszającej. Wywiodła też, że sprawę należało przekazać do rozpoznania innemu sądowi, ponieważ sąd rozpoznający sprawę był w procesie stroną pozwaną.

Postanowieniem z dnia 26 listopada 2013 r. Sąd Apelacyjny odrzucił skargę powódki o wznowienie postępowania w sprawie sygn. I ACa .../12. W uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia, odnosząc się do zarzutów podniesionych w skardze wskazał, że z akt sprawy sygn. I ACa .../12 wynika, iż rozstrzygający tę sprawę Sąd Apelacyjny, również z uwagi na niedosłuch skarżącej, postanowieniem z 14 maja 2013 r. ustanowił dla niej w postępowaniu apelacyjnym pełnomocnika z urzędu, radcę prawnego, odraczając rozprawę apelacyjną celem wyznaczenia osoby pełnomocnika i zapewnienia powódce profesjonalnej pomocy prawnej. Po wyznaczeniu osoby pełnomocnika powódka, mimo takiej możliwości, nie nawiązała z nim kontaktu, co prowadziło do wniosku, że nie było uzasadnionej podstawy do odraczania kolejnej rozprawy apelacyjnej w sprawie I ACa .../12.

Ponadto, jako nietrafne Sąd Apelacyjny ocenił stanowisko skarżącej, że z uwagi na jej niepełnosprawność, niedopuszczalne było cofnięcie przez Sąd pierwszej instancji ustanowienia pełnomocnika z urzędu. Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że to powódka pismem procesowym z 28 maja 2012 r. wypowiedziała

pełnomocnictwo reprezentującemu ją pełnomocnikowi, z uwagi na utratę zaufania do niego. Nadto, na rozprawie w dniu 14 czerwca 2012 r., na którą stawił się między innymi reprezentujący ją pełnomocnik oświadczyła, że podtrzymuje swoje stanowisko i w ogóle nie chce udziału adwokata w sprawie, co skutkowało wydaniem przez Sąd Okręgowy postanowienia o cofnięciu powódce ustanowienia pełnomocnika z urzędu i opuszczeniem sali rozpraw przez wyznaczonego adwokata, za zgodą powódki. Kwestionowanie zatem przez powódkę dokonanych zgodnie z jej wolą czynności Sądu Okręgowego, było pozbawione podstaw. Sąd Apelacyjny wskazał jednocześnie, że zmiana stanowiska co do korzystania z pomocy pełnomocnika z urzędu skutkowałą ustanowieniem dla powódki pełnomocnika z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Podsumowując dokonane a przytoczone powyżej ustalenia, Sąd Apelacyjny, powołując się na ugruntowane stanowisko Sądu Najwyższego wskazał, że ewentualne niewykonanie obowiązków przez pełnomocnika procesowego nie jest nienależytym reprezentowaniem strony w rozumieniu art. 401 pkt 2 k.p.c. i nie stanowi podstawy wznowienia postępowania. Podobnie, takie zachowanie nie uzasadnia drugiej z wymienionych przez powódkę podstaw wznowienia, tj. pozbawienie strony możliwości działania w postępowaniu. O nieważności postępowania, w rozumieniu art. 401 k.p.c., nie może również świadczyć okoliczność, że Sąd Okręgowy w G. rozpoznający sprawę w pierwszej instancji był w sprawie stroną pozwaną.

W zażaleniu na to postanowienie skarżąca zarzuciła naruszenie art. 410 § 1, art. 412 § 1 oraz art. 412 § 2 w związku z art. 401 pkt 2 k.p.c., wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Zarzuciła również, że Sąd Apelacyjny nie ograniczył się do zbadania, czy skarga została oparta na ustawowej podstawie, lecz dokonał merytorycznej oceny skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jak podkreśla się w orzecznictwie i doktrynie skarga o wznowienie postępowania jest nadzwyczajnym środkiem prawnym. Wyjątkowy jej charakter wyraża się między innymi w ścisłym określeniu podstaw, na których może się

opierać. Podstawy te obejmują okoliczności, które wystąpiły w postępowaniu zakończonym prawomocnym orzeczeniem, którego dotyczy skarga. Muszą być one wykładane ściśle.

Zgodnie z art. 410 k.p.c., sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisanej terminu, niedopuszczalną lub nieopartą na ustawowej podstawie. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że przesłanka odrzucenia skargi o wznowienie postępowania zachodzi nie tylko wtedy, gdy powołana w niej podstawa wznowienia została sformułowana w sposób nieodpowiadający ustawie, ale także wówczas, gdy wskazane w skardze okoliczności wprawdzie dałyby się podciągnąć pod przewidzianą w ustawie podstawę wznowienia, lecz w rzeczywistości podstawa ta nie występuje (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2006 r., I CZ 103/06, z dnia 5 listopada 2010 r., I CZ 107/10, z dnia 25 maja 2012 r., I CZ 35/12, z dnia 14 czerwca 2012 r., I CZ 44/12, z dnia 16 stycznia 2014 r., IV CZ 105/13, z dnia 28 lutego 2014 r., IV CZ 126/13).

Wskazane w art. 401 pkt 2 k.p.c. pojęcie reprezentacji strony judykatura wykląda w powiązaniu z ogólnymi zasadami działania w cudzym imieniu. Uznaje się w konsekwencji, że omawiana podstawa wznowienia zachodzi wówczas, gdy w sprawie nie działał organ osoby prawnej albo jednostki organizacyjnej nie posiadającej osobowości prawnej, powołany do jej reprezentacji (art. 67 k.p.c.), albo występujący w sprawie reprezentant strony nie miał wymaganych przymiotów do występowania w tej roli (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 28 sierpnia 2008 r., III CZP 22/08, nie publ.; z dnia 26 marca 2003 r., II CZ 26/03, OSNC 2004, nr 6, poz. 95; z dnia 14 kwietnia 1999 r., II UKN 178/99, OSNP 2000, nr 15, poz. 599 czy z dnia 28 lipca 1999 r., I PKN 154/99, OSNP 2000, nr 21, poz. 781). Strona, za którą w procesie działa jako jej pełnomocnik adwokat ustanowiony przez sąd, nie jest zatem nienależycie reprezentowana w rozumieniu art. 401 pkt 2 k.p.c.

Ponadto, przyjmuje się, że strona zostaje pozbawiona możliwości działania tylko wtedy, gdy znalazła się w sytuacji, która uniemożliwiła, a nie tylko utrudniła lub ograniczyła popieranie przed sądem dochodzonych żądań (por. postanowienie

Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2014 r., IV CZ 112/13, nie publ.). O nieważności można zatem mówić wówczas, gdy ze względu na uchybienia formalne (np. niezawiadomienie strony o rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku albo rozpoznanie sprawy, wbrew przepisom prawa, na posiedzeniu niejawnym zamiast na rozprawie), strona nie mogła brać i faktycznie nie brała udziału w sprawie. Taka sytuacja nie występuje, gdy - jak w niniejszej sprawie w toku postępowania przed sądem pierwszej instancji - o terminie posiedzenia zawiadomiony był zawodowy pełnomocnik strony ustanowiony – na jej wniosek – przez sąd oraz sama strona, która następnie cofnęła wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, a potem podtrzymała swoje stanowisko podczas rozprawy i oświadczyła, że w ogóle nie chce udziału adwokata w sprawie. Taka sytuacja nie występuje również, gdy - jak w niniejszej sprawie w toku postępowania apelacyjnego - na wniosek strony sąd ustanowił dla niej pełnomocnika i odroczył rozprawę. Odroczenie w takim wypadku rozprawy ma na celu przygotowanie się strony i jej nowego pełnomocnika do podjęcia celowej obrony, w terminie kolejnej rozprawy. Jedynie rzeczywista i udokumentowana przeszkoda uniemożliwiająca stronie i jej nowemu pełnomocnikowi podjęcie obrony uzasadniałoby odroczenie rozprawy a zignorowanie tego stanu rzeczy przez sąd mogłoby zarzut pozbawienia możliwości obrony praw czynić uzasadnionym, co jednak w sprawie miejsca nie miało.

Również podnoszona przez skarżącą okoliczność, iż Sąd Okręgowy w G. rozpoznał sprawę, w której Skarb Państwa – Sąd Okręgowy w G. był stroną pozwaną, nie wypełnia podstawy wznowienia z art. 401 pkt 1 k.p.c., ani też w żadnej innej ustawowej podstawie wznowienia postępowania (por. argumenty z uzasadnienia uchwały Sądu Najwyższego z dnia 11 września 2014 r. III CZP 66/14, Biul. SN z 2014 r., nr 9, poz. 6).

W świetle powyższego ocena Sądu Apelacyjnego, że skarga powódki, pomimo formalnego wskazania art. 401 pkt 2 k.p.c., nie została oparta na ustawowej podstawie była trafna, a to uzasadniało odrzucenie skargi. Mając to na uwadze należało na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. oddalić zażalenie.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu powódce w postępowaniu zażaleniowym przed Sądem Najwyższym orzeczono na podstawie § 15 pkt 1 i § 6 pkt 6 w związku z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r., poz. 490).